

LR Vyriausybei

2019-03-22 Nr. 19-115IR

Kopija:

LR Seimo Ekonomikos komitetui

DĖL SIŪLYMO LIETUVOS AUTOMOBILIŲ KELIŲ DIREKCIJĄ PERTVARKYTI Į VALSTYBĖS ĮMONĘ

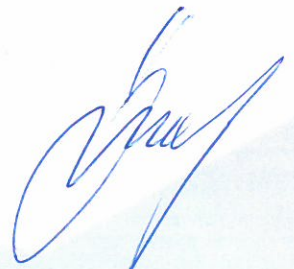
Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK), didžiausia paslaugų, prekybos ir aukštųjų technologijų įmonės vienijanti verslo organizacija Lietuvoje, tarp kurio atstovaujamų sričių yra ir kelių sektorius, kreipiasi į LR Vyriausybę dėl LR Susisiekimo ministerijos parengto Vyriausybės nutarimo projekto Nr. 19-2489 „Dėl biudžetinės įstaigos Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos pertvarkymo į valstybės įmonę“ (toliau – Nutarimo projektas). Toliau rašte pateikiame argumentus, kodėl LVK nepritaria šiai pertvarkai ir jos vykdymo procesui.

Nutarimo projektu siekiama biudžetinę įstaigą Lietuvos automobilių kelių direkciją prie Susisiekimo ministerijos (toliau – LAKD) pertvarkyti į valstybės įmonę. Tarp naujosios įmonės veiklos tikslų taip pat nurodoma, kad ji **pradės teikti komercines paslaugas, susijusias su kelių būklės dangos vertinimu ir kelių naudojimu**. Prie Nutarimo projekto pridėtame teikimo dokumente patikslinama, jog šios paslaugos apims transporto srautų tyrimus, transporto srautų planavimą ir makromodeliavimą, laboratorinius tyrimus ir ekspertinį kelių dangos būklės vertinimą. Susisiekimo ministerija planuoja, kad 2020–2022 m. įmonės pajamos iš šių komercinių paslaugų nuosekliai didės ir 2022 m. viršys 50 proc. visų LAKD gaunamų pajamų. Kadangi vienintelis šių paslaugų užsakovas bus valstybė, akivaizdu, jog jau suplanuota, kiek paslaugų iš savo įmonės ji nusipirks. LAKD direktoriaus teigimu, po pertvarkos įstaigos metinis biudžetas galėtų išaugti bent 50 mln. Eur.¹ Tad, **priešingai Vyriausybės programos 232 dalyje įtvirtintam išipareigojimui mažinti valstybės įmonių skaičių, Nutarimo projektu siūloma įsteigti dar vieną**. Be to, ši įmonė, pasiremmdama valstybės resursais, plėtotų komercinę veiklą, kurią iki šiol sėkmingai vykdo privatus sektorius.

LR Konstitucijos 46 straipsnis nustato, kad „Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva“. Tai reiškia, kad valstybės dalyvavimas versle turi būti labai apgalvota ir svariais argumentais pagrįsta išimtis. Ekonominio bendradarbiavimo ir prekybos organizacija (toliau – EBPO), kurios nare Lietuva tapo 2018 m., nurodo pagrindinius kriterijus, kuriais EBPO šalyse dažniausiai grindžiami valstybių sprendimai steigti valstybės įmonę: šalies ekonominių, strateginių interesų rėmimas, viešųjų gėrybių teikimas, veikimas monopolijos, oligopolijos (kur rinkos reguliavimas nėra veiksmingas) ar natūralios monopolijos sąlygomis.² LVK sutinka, kad transporto sektorius yra strateginis ir ypač svarbus visos šalies ūkiui, tačiau **tai nėra**

¹ Verslo žinios, „Kelių direkcija nebenori būti biudžeto išlaikytine, ruošiasi keisti statusą“, 2019 03 21: <https://www.vz.lt/transportas-logistika/2019/03/21/keliu-direkcija-nebenori-buti-biudzeto-islaikytine-ruosiasi-keisti-statusa>.

² EBPO, State-Owned Enterprise Governance: A Stocktaking of Government Rationales for Enterprise Ownership, 2015. Šaltinis. http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/governance/state-owned-enterprise-governance_9789264239944-en#.WcqHt97Dc

pagrįsta priežastis, naudojant valstybės lėšas, iš kelių infrastruktūros tyrimų sektoriaus palaipsniui stumti privačias įmones.

Kartu atkreipiame dėmesį, jog 2019 m. kovo 6 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 214 AB „Problematika“ buvo įtraukta į privatizavimo objektų sąrašą. Ši įmonė atlieka kelių statybinių medžiagų ir produkcijos kokybės bandymus bei kitas su transporto infrastruktūros kokybe, statybos darbų priežiūra susijusias funkcijas. Taigi patenka į tą patį komercinių paslaugų spektrą, kuriame, pagal Nutarimo projektą, veiklą vykdytų pertvarkyta LAKD. **Tad matome situaciją, kai, viena vertus, valstybė priima sprendimą atsisakyti dalies komercinės veiklos, tačiau tuo pat metu valstybės įmonėje kuriamas naujas komercinės paslaugas teikiantis padalinys.**

Be to, kaip pažymima Vyriausybės kanceliarijos ekonomikos politikos grupės pažymoje dėl Nutarimo projekto, 2018 m. vasario 13 d. **Strateginių projektų portfelio komisija pritarė siūlymui iki 2020 m. panaikinti valstybės įmonės juridinį statusą.** O 2018 m. gegužės 16 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 495 patvirtintose „Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairėse“ numatyta, kad **valstybės įmonėms, kol iki 2020 m. bus priimtas sprendimas jas pertvarkyti arba likviduoti, gali būti nustatyti tik šie veiklos tikslai:**

- vykdyti specialiuosius įpareigojimus (gaminti valstybei reikalingą produkciją, kurios įsigyti rinkoje nėra galimybių; teikti visuomenei ar valstybei reikalingas paslaugas ar atlikti darbus, kurių įsigyti rinkoje nėra galimybių);
- valdyti turtą, kuris pagal įstatymus gali būti tik valstybės nuosavybė;
- vykdyti nustatytos apimties viešojo administravimo veiklą, kuriai įgaliojimai turi būti suteikti įstatymo nustatyta tvarka;
- vykdyti veiklas, kurioms pagal jų paskirtį ir (ar) pobūdį Strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatymas priskiria ypatingą strateginę arba svarbią reikšmę nacionaliniam saugumui ir kurioms dėl esminių nacionalinio saugumo interesų apsaugos nustatomos specialios sąlygos ir reikalavimai.

Tad Susisiekimo ministerijos siūlymas LAKD pradėti teikti komercinės paslaugas, susijusias su kelių būklės dangos vertinimu ir kelių naudojimu, niekaip nedera su šia Vyriausybės nustatyta valstybės įmonių pertvarkos kryptimi. Ši reforma taip pat prieštarautų ir LR Ministro Pirmininko su LVK ir kitais socialiniais partneriais pasirašyto Susitarimo dėl šalies pažangai būtinų reformų numatytam įsipareigojimui „Gerinti konkurencinę verslo aplinką – atsisakyti valstybei nebūdingų paslaugų, iškreipiančių konkurencines sąlygas“ (1.5. dalis).

Taip pat atkreipiame dėmesį, jog **LR Kelių įstatymo 5 straipsnio 3 dalis nustato, kad „Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės įsteigta biudžetinė įstaiga**, kuri organizuoja ir koordinuoja valstybinės reikšmės kelių atkūrimą, priežiūrą ir plėtrą“ bei atlieka kitas jai įstatymo priskirtas funkcijas. Tad, **remiantis teisės aktų hierarchija, sprendimą dėl LAKD statuso ir funkcijų keitimo visų pirma turėtų priimti LR Seimas**, pakeisdamas minėtąjį įstatymą. Tik tuomet Vyriausybėje turėtų būti sprendžiama dėl tolesnės šios pertvarkos eigos.

Atsižvelgiant į rašte aptartus argumentus, **Vyriausybės prašome nepritarti Nutarimo projektui.** Tikimės, jog Vyriausybė ir toliau tęs Lietuvos narystės EBPO kontekste pradėtą valstybės įmonių ir konkurenciją iškreipiančių jų funkcijų atsisakymo politiką.

Pagarbiai

Prezidentas

Valdas Sutkus

Originalas nebus siunčiamas

Ineta Rizgelė, el.p. Ineta@lvk.lt 8 5 212 1111